

59 חיובה מדאורייתא.
60 הגמרא דנה בדינו של המסופק אם קרא קריאת שמע או אם אמר
61 אמת ויציב: **אמר רב יהודה, ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא,**
62 **אינו חוזר וקורא. ספק אמר ברכת 'אמת ויציב' ספק לא אמר,**
63 **חוזר ואומר 'אמת ויציב'.** שואלת הגמרא: **מאי טעמא** – מה הטעם
64 לחלק בין ספק קרא קריאת שמע לספק אמר אמת ויציב. משיבה
65 הגמרא: חובת קריאת שמע אינה אלא מדרבנן, ומי שהוא מסופק אם
66 קיים מצוה דרבנן אינו צריך לחזור ולקיימה, וחובת אמירת אמת
67 ויציב היא מדרבנן, והמסופק אם קיים מצוה דאורייתא חייב
68 לחזור ולקיימה.
69 הגמרא מקשה על מה שהתבאר שחובת קריאת שמע מדרבנן: **מתיב**
70 **– הקשה רב יוסף לרב יהודה, הרי נאמר בפרשת שמע (דברים יז)**
71 **'וּבְשִׁבְבְּךָ וּבְקוּמֶיךָ, והיינו, שחייבים לקרוא קריאת שמע בבוקר**
72 **ובערב, הרי שחובת קריאת שמע מדאורייתא. מתרצת הגמרא: אמר**
73 **ליה אביי לרב יוסף, הפסוק ההוא בדרבנן תורה בתיב, שחייבים**
74 **ללמוד תורה בבוקר ובערב, אבל החיוב לקרוא קריאת שמע אינו**
75 **אלא מדרבנן.**
76 הגמרא מוסיפה להקשות על מה שהתבאר שחובת אמירת אמת
77 ויציב היא מדאורייתא: **תנן במשנתנו, בעל קרי מחרהר קריאת שמע**
78 **בלב, ואינו מברך אפילו בהרהור לא לפניה וברכת יוצר אור**
79 **וברכת אהבת עולם הנאמרות לפני קריאת שמען ולא לאחריה**
80 **ו– ברכת אמת ויציב הנאמרת לאחר קריאת שמע. ועל המזון מברך**
81 **לאחריה ברכת המזון בהרהור, ואינו מברך לפניה ברכת המוציא,**
82 **אפילו בהרהור. ואי סלקא דעתך – ואם עולה על דעתך שאמת**
83 **ויציב מדרבנן, אם כן לברך לאחריה ברכת אמת ויציב**
84 **בהרהור, כמו ששנינו לענין ברכת המזון. מתרצת הגמרא: מאי**
85 **טעמא מברך – מאיזה טעם אתה רוצה לחייבו לברך לאחריה, אי**
86 **ו– (אם) משום מצות הזכרת יציאת מצרים, הא אדרבא ליה – הרי כבר**
87 **הזכיר יציאת מצרים בקריאת שמע, כשהרהר פרשת ציצית שיש בה**
88 **זכירת יציאת מצרים, וכיון שכבר הזכיר יציאת מצרים אינו צריך**
89 **לומר ברכת אמת ויציב אלא מדרבנן, ולכן לא חייבוהו לאמרה.**
90 **מקשה הגמרא: ונימא הא ולא לבעי הא, כלומר כיון שלרב יהודה**
91 **יש חיוב להזכיר יציאת מצרים מן התורה ואין חיוב לקרוא קריאת**
92 **שמע מן התורה, אם כן יהרהר אמת ויציב וממילא לא יצטרך להרהר**
93 **בקריאת שמע, ומדוע אמרה המשנה שיהרהר בקריאת שמע ולא**
94 **באמת ויציב. מתרצת הגמרא: קריאת שמע עדיפא מאמת ויציב,**
95 **דאית בה תרתי – שיש בה שתיים, גם זכירת יציאת מצרים וגם**
96 **מלכות שמים, ובאמת ויציב אין אלא יציאת מצרים.**
97 הגמרא מביאה דעה החולקת על רב יהודה, ודנה בדין ספק התפלל:
98 **ורבי אלעזר חולק על רב יהודה ואמר, שבספק קרא קריאת שמע**
99 **ספק לא קרא, חוזר וקורא קריאת שמע, משום שלדעתו חובת**
100 **קריאת שמע היא מדאורייתא. אבל בספק התפלל ספק לא**
101 **התפלל, אינו חוזר ומתפלל, שחובת התפילה אינה אלא מדרבנן.**
102 **ורבי יוחנן חולק על רבי אלעזר לענין ספק התפלל, ואמר, ולואי**
103 **שיתפלל אדם כל היום בלול, ולכן מי שמסופק אם התפלל, חוזר**
104 **ומתפלל, ואף שחובת התפילה אינה אלא מדרבנן.**
105 הגמרא מביאה הלכה בענין מי שעומד בתפילה ונוכר שכבר התפלל:
106 **ואמר רב יהודה אמר שמואל, היה עומד בתפילה ונזכר שכבר**
107 **התפלל, פוסק, ואפילו אם הוא באמצע ברכה.**
108 **מקשה הגמרא: איני – האם כך הוא, והאמר ו– הרי אמרו רב נתן,**
109 **כי הוינן בי רבה בר אבונה, בעין מיניה – כשהיינו בבית מדרשו של**
110 **רבה בר אבדה שאלנו אותו, הני בני בי רב שמו ומדברי דהול**
111 **בשבת – אותם התלמידים שטעו והזכירו ברכה על התפילה חטו**
112 **בשבת, ונזכרו באמצע הברכה, מהו שיגמרו אותה ברכה. ואמר לו,**
113 **גזמרינן כל אותה ברכה. הרי שהטועה ונוכר באמצע הברכה צריך**
114 **לסיים אותה ברכה ואינו מפסיק באמצע, ומדוע אמר שמואל שאם**
115 **נוכר שהתפלל מפסיק ואפילו באמצע הברכה.**
116 **מתרצת הגמרא: הכי השתא – וכי כך נראה בעיניך עתה, שיש**

1 מקשה הגמרא: **והרי התפלה, הדרך שהצבור עסוקין בו, ותנן**
2 **במשנה (הלח כב), היה עומד בתפלה – התחיל כבר להתפלל, ונזכר**
3 **שהוא בעל קרי, לא יפסיק באמצע תפילתו, אלא יקצר כל ברכה**
4 **וברכה. ומשמע, טעמא – הטעם שלא יפסיק באמצע תפילתו הוא**
5 **משום דאתחיל – שהתחיל להתפלל, הא לא אתחיל – אבל אם נזכר**
6 **שהוא בעל קרי קודם שהתחיל להתפלל, לא יתחיל. וקשה, מדוע לא**
7 **תיקנו שיהרהר בתפילה כדי שיהיה עסוק בדבר שהציבור עוסקים בו,**
8 **כמו שתיקנו לגבי קריאת שמע.**
9 **מתרצת הגמרא: שאני (ושוה) תפלה מקריאת שמע, דלית בה –**
10 **שאינה בעל קבלת עול מלכות שמים, ולכן רק בקריאת שמע תיקנו**
11 **שיהיה בעל קרי מזהר ועוסק בדבר שהציבור עוסקים בו, שלא**
12 **יראה שאינו רוצה לקבל על עצמו עול מלכות שמים, אבל בתפילה**
13 **לא תיקנו.**
14 **מקשה הגמרא: והרי ברכת המזון לאחריה – לאחר האכילה, דלית**
15 **בה קבלת מלכות שמים, ותנן במשנתנו, על המזון מברך ו– מהרהר**
16 **לאחריה ואינו מברך לפניה, ומכך שתיקנו להרהר אף בברכת המזון**
17 **מובח שהטעם שתיקנו להרהר בקריאת שמע אינו משום קבלת עול**
18 **מלכות שמים. ואם כן שוב קשה, מדוע לא תיקנו כן בתפילה.**
19 **הגמרא חוזרת בה ומתרצת באופן אחר: אלא, קריאת שמע וברכת**
20 **המזון חייבים מדרבנן, ולכן תיקנו שבעל קרי יהרהר בליבו,**
21 **ותפלה חיובה רק מדרבנן, ולכן לא חייבו את הבעל קרי להרהר**
22 **בליבו.**
23 **הגמרא מבארת מנין שברכת המזון לאחריה וברכת התורה לפני**
24 **הם מן התורה: אמר רב יהודה, מנין לברכת המזון לאחריה שהיא**
25 **מן התורה, שאמר (דברים י) 'ואכלת ושבעת וברכת'. ומנין לברכת**
26 **התורה לפני שהיא מן התורה, שאמר בעת שבא משה לפתח**
27 **בשירה, שאמר לישראל (דברים לב א), 'כי שם ה' אקרא הבו גדל**
28 **לאחרינו, כלומר, אני אברך תחילה ואתם ענו אחרי אמון, וכך הוא**
29 **ביאור הפסוק, 'כי שם ה' אקרא' בברכה, אתם 'הבו גדל לאחרינו'**
30 **באמן. הרי שמשנה בירך קודם שאמר את השירה (שהיא תורה).**
31 **לאחר שנתבאר שברכת המזון לאחריה וברכת התורה לפניה הם מן**
32 **התורה הגמרא דנה אם גם הברכה שלפני המזון וברכת התורה**
33 **שלאחריה הם מן התורה: אמר רבי יוחנן, למדנו שצריך לברך**
34 **ברכת התורה לאחריה ו– שצריך לברך אחר הלימוד מן ברכת**
35 **המזון מקל וחומר, וכן למדנו שצריך לברך ברכת המזון ו– ברכה**
36 **על המזון לפניה ו– ברכת המוציא מן ברכת התורה מקל וחומר.**
37 **מבאר רבי יוחנן את דבריו. ברכת התורה לאחריה יש ללמוד מן**
38 **ברכת המזון מקל וחומר כך, ומה מזון שאין מפורש בתורה שיענין**
39 **ברכה לפניה, מכל מקום מפורש בתורה שיענין ברכה לאחריה,**
40 **שנאמר (דברים י) 'ואכלת ושבעת וברכת', לימוד התורה שמפורש**
41 **בתורה שיענינה ברכה לפניה, אינו דין שיענינה ברכה לאחריה. וכן**
42 **יש ללמוד ברכת המזון לפניה מן ברכת התורה מקל וחומר, ומה**
43 **לימוד התורה שאין מפורש בתורה שהיא מענינה ברכה לאחריה,**
44 **מכל מקום מפורש בתורה שהיא מענינה ברכה לפניה, מזון שמפורש**
45 **בתורה שהוא מענין ברכה לאחריה, אינו דין שיהא מענין ברכה**
46 **לפניה.**
47 **הגמרא דוחה את שני הקל וחומר: איכא למפרך – יש להשיב על**
48 **הלימוד בקל וחומר שלימוד תורה טעון ברכה לאחריה ממוק, מה**
49 **למזון שכן גופו נהנה מהמזון, ויש לומר שלכן מברך לאחריה, מה**
50 **שאיין כן בלימוד תורה שאין גופו נהנה ממנה. ועל הלימוד בקל**
51 **וחומר שהמזון טעון ברכה לפניו מתורה, יש להשיב, מה לתורה שכן**
52 **מביאה לחיי עולם הבא, ויש לומר שלכן מברך לפניה, מה שאין כן**
53 **במזון שמביא לחיי שעה בלבד.**
54 **ועוד ראייה יש שהברכה שמברך על המזון לפניה אינה מן התורה,**
55 **דתנן במשנתנו לגבי בעל קרי, על המזון מברך לאחריה ואינו מברך**
56 **לפניה, והתבאר לעיל שהטעם הוא משום שהברכה שלפני המזון היא**
57 **מדרבנן, והברכה שלאחר המזון היא מדאורייתא. תיובתא – פירכא**
58 **לדברי רבי יוחנן שלמד לברכה לפניה על המזון בקל וחומר, שלדעתו**

עבודת יום הכפורים בכהן גדול נשוי

יום שישי ו' אלול היתשע"ב

אינה מועילה ליחיד אלא אם כן עשה תשובה. וטעם הדבר הוא כי עם היות שהשעיר שייך לכל הציבור כולו וכל יחיד ויחיד נכלל בציבור, עם זאת הכפרה צריכה לחול על כל יחיד בפני עצמו (בתנאי שעשה תשובה). ועל פי הדגשה זו – שכפרת השעיר צריכה לחול על היחיד בפני עצמו – מובן מדוע הביא הכהן הגדול פר נוסף לכפרת עצמו (לקמן פ"ד ה"ד) ואינו נכלל בכפרת הכלל, כי נוסף להיותו איש הציבור כשלוחם ובא-כוחם של כל ישראל יש לו גם מציאות פרטית, ולכן עליו להביא פר נוסף לכפרת עצמו. וזו גם הסיבה לכך שהכהן הגדול צריך להיות נשוי וכולל את 'ביתו' ('זו אשתו') בכפרת עצמו, כי בכך משתמע שאת הפר שמביא לכפרת עצמו איננו מביא כנציג הציבור אלא כאיש פרטי.

(לקוטי שיחות ל"ב עמ' 110)

הלכות עבודת יום הכפורים פרק א, הלכה ב: עבודת כל חמש עשרה בהמות אלו תקריב ביום זה... וכן שאר העבודות של יום זה... הכל עשוי בכהן גדול נשוי. שנאמר: וכפר בעדו ובעד ביתו; ביתו – זו אשתו. לכאורה צריך להבין: מדוע קבעה התורה שכל עבודות יום הכיפורים צריכות להיעשות בכהן גדול נשוי דווקא, ובפרט שקודם לעבודות אלו "מפרישין אותו מאשתו כל שבעת ימים אלו" נקודם ליום הכיפורים (להלן ה"ב)? ויש לבאר:

שעיר של יום הכיפורים מכפר על כל ישראל (רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ב) והיודיו שהכהן הגדול מתוודה הוא בשליחות כל ישראל. מצד שני, אין השעיר מכפר על כל עבירות שבתורה, אלא אם עשה תשובה (שם). כלומר, כפרת השעיר על הציבור כולו הנועשית על ידי הכהן הגדול שהוא שלוחם של כל ישראל,

מתי עורכים הגרלה?

שבת קודש ז' אלול היתשע"ב

אלא שאם כן נשאלת השאלה: אם הגורל שייך רק בדברים שווים זה לזה, מדוע בדיעבד כשהשעירים 'אינן שווין' הם כשרים? והביאור: למרות שבאופן כללי הגורל הוא בדברים שווים – יתכן גם שהגורל יהיה בדברים שאינם שווים, כי למרות שבדרך כלל השכל מחייב לבחור בדבר הטוב יותר, האדם יכול להחליט שהרצון שלו לא ייקבע לפי מה שהשכל מחייב אלא על פי הגורל. לכן לכתחילה צריך הגורל של יום הכיפורים להיות בשני שעירים שווים זה לזה – כי בכלל עניין הגורל הוא בדברים שווים, אבל בדיעבד גם כשאינם שווים כשרים – כי גם אז שייך לבחור על פי הגורל.

(ספר המאמרים מלוקט ח"ה עמ' קצ ובתורות)

הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה, הלכה יד: שני שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שווין במראה ובקומה ובדמים, ולקחתן באחת. אף על פי שאינן שווין – בשרין. בתורת החסידות (תורה אור קכא, א. ובכ"מ) מוסבר שענין הגורל הוא למעלה מהשכל. שכן, כאשר לפנינו שני דברים שונים זה מזה ובאחד מהם יש מעלה שאין בזולתו – אין מקום לעריכת גורל, כי גם ללא גורל יש להעדיף את הטוב מבין השניים. דווקא כאשר שני הדברים שווים ואי-אפשר להכריע מצד השכל באיזה מהם לבחור – יש מקום לבחור על פי הגורל שלמעלה מהשכל. זוהי הסיבה להלכה ששני השעירים של יום הכיפורים, בהם נעשה הגורל, צריכים להיות שווין במראה, בקומה ובדמים, כך שלא תהיה העדפה לאחד על השני.

המשך ביאור למס' ברכות ליום רביעי עמ' א

1 לדמות את שני הדינים, הָתָם – שם לענין מי שטעה והזכיר של חול
2 בשבת, נִבְרָא בַר חַיִּיבָא הוּא – האדם חייב לברך את כל השמונה
3 עשרה ברכות כמו בחול, וְרַבֵּנָן הוּא דְלֵא אַמְרֵיהוּ – אלא שחכמים
4 לא הטריחוהו לברך את כולם משום כְּבוֹד שְׂקֵת, ולכן אם התחיל
5 גומרה, אֲבָל הָבָא – כאן לענין מי שנזכר שכבר התפלל, הָא צְלִי לֵיה
6 – הרי הוא כבר התפלל ויצא ידי חובתו, ולכך אין לו להמשיך ולגמור
7 את הברכה, אלא יפסיק באמצע הברכה.
8 הגמרא מביאה הלכה נוספת בענין מי שכבר התפלל: וְאָמַר רַב
9 יהודה אָמַר שְׂמוּאֵל, מִי שֶׁכָּבַר הִתְפַּלֵּל, וְנִכְנַס לְבֵית הַקְּנֵסֶת וּמָצָא

10 צְבוּר שְׂמֵתִפְלִין, אִם יָכוֹל לְחַדֵּשׁ בָּהּ (בתפילה) דְּבָר, יִחְזוֹר
11 וְיִתְפַּלֵּל. וְאִם לֹא, אֵל יִחְזוֹר וְיִתְפַּלֵּל.
12 הגמרא מבארת מדוע הוצרך שמואל לומר את שני הדינים
13 שמשניהם שמענו שמי שהתפלל אינו רשאי לחזור ולהתפלל:
14 וְצָרִיכָא – וצריך שמואל להשיענו שני דינים אלו, דְּאִי אֲשְׁמַעִינָן
15 קַמְיִיתָא – שאם היה משמיענו את הדין הראשון שאם נזכר שהתפלל
16 מפסיק באמצע ברכה, היינו סבורים לומר דְּהָנִי מִלֵּי – שדבר זה אינו
17 אלא במי שהתפלל פעם ראשונה בַּיְחִיד וְגַם בַּפֶּעַם הַשְּׁנִיָּה שֶׁשָּׁכַח
18 שהתפלל התחיל להתפלל בַּיְחִיד,

59 מפסיקין באמצע שמונה עשרה, חוין מן 'יהא שמו הגדול מבורך',
 60 שאפילו אם עוסק במעשה מרובה שביחזקאל, פוסק כדי לענות
 61 'יהא שמייה רבא מברך'. מסיקה הגמרא: 'לית הלכתא פותיה - אבל
 62 אין הלכה כרבי יהודה ורבי שמעון, אלא אין מפסיקים באמצע
 63 שמונה עשרה אפילו כדי לענות 'יהא שמייה רבא מברך'.
 64 שנינו במשנתנו: בעל קרי אינו מברך ברכות קריאת שמע וכו'. רבי
 65 יהודה אומר, מברך ברכות קריאת שמע וברכות המזון בפה לפנייהם
 66 ולתתרייהם. הגמרא מבארת את טעמו של רבי יהודה. אומרת
 67 הגמרא: למימרא דקמבר רבי יהודה - האם ניתן לומר שרבי יהודה
 68 סובר שבעל קרי מותר בדברי תורה, ומשום כך התיר לו לברך בפה
 69 ברכות קריאת שמע וברכות המזון לפנייהם ולתתרייהם, והאמר ו-והרי
 70 אמר רבי יהושע בן לוי, מנין לבעל קרי שאסור בדברי תורה,
 71 שנאמר בענין לימוד התורה לדורות (דברים ט טו), 'והודעתם לפניך
 72 ולבני בניך, כלומר תודיע לבניך ולבני בניך את הדברים שנאמרו
 73 בסנין, וקמיה ליה - ובפסוק הסמוך לו המדבר אודות מעמד הר סיני
 74 (שם ט טו), 'יום אשר עמדת וגו' לפני ה' אלהיך בחרב' ו-בהר
 75 סיני, ומסמיכות הפסוקים יש ללמוד, שמה להלן במעמד הר סיני היו
 76 בעלי קריין אסורין בדברי תורה, אף כאן בלימוד התורה לדורות
 77 הבאים, בעלי קריין אסורין. ואם כן איך התיר רבי יהודה לבעל קרי
 78 לברך בפה.
 79 הגמרא מביאה מחלוקת לדחות: ובי תימא רבי יהודה לא דריש סמוכים -
 80 ואם תרצה לומר שרבי יהודה לשיטתו שאינו דורש דרשות מכח
 81 סמיכות הפסוקים, ולכן הוא חולק על רבי יהושע בן לוי וסובר שבעל
 82 קרי אינו אסור בדברי תורה, אין לומר כן, והאמר רב יוסף, אפילו
 83 מאן דלא דריש - אפילו מי שאינו דורש סמוכים בכל התורה, מכל
 84 מקום במשנה תורה - בספר דברים, דריש - הוא דורש סמוכים,
 85 ופסוק זה שרבי יהושע בן לוי דרש ממנו שבעל קרי אסור בדברי
 86 תורה נאמר במשנה תורה, ונמצא שכולם מודים לדרשה זו.
 87 הגמרא מוכיחה שבמשנה תורה לדברי הכל דורשים סמוכים: דהא
 88 [ו-והרי] רבי יהודה הוא זה שלא דריש סמוכים בכל התורה פולתה,
 89 ומכל מקום במשנה תורה דריש סמוכים.
 90 הגמרא מביאה היכן מצאנו שרבי יהודה אינו דורש סמוכים בכל
 91 התורה. אומרת הגמרא: וקבל התורה בולתה מנא לן דלא דריש -
 92 מנין לנו שרבי יהודה אינו דורש סמוכים, דתניא בברייתא, בן עזאי
 93 אומר, נאמר (שמות כב טז) 'מכשפה לא תחיה', ולא התפרש באיזה
 94 מיתה יש להמיתה, ונאמר מיד בסמוך (שם כב טז) 'כל שכב עם פהמה
 95 מות יומת', סמכו ענין לו - סמך הכתוב ענין מכשפה לענין שוכב
 96 עם בהמה, כדי לומר, מה האיש השוכב עם פהמה מיתתו בסקילה,
 97 אף מכשפה נמי ו-גם כן מיתתה בסקילה.
 98 אמר ליה רבי יהודה לבן עזאי, ובי מפני שסמכו ענין לו - וכי מפני
 99 שהסמך הכתוב פרשת מכשפה לפרשת שוכב עם בהמה, נחמיר
 100 ונזיא לזה [מכשפה] לסקילה שהיא החמורה שבמיתות בית דין,
 101 כלומר אין בסמיכות הפרשיות בכדי ללמד הלכה. אלא ממקום אחר
 102 יש ללמוד שמיתת מכשפה בסקילה, שהרי אוב וידעוני בכלל כל
 103 המכשפים היו - אף הם נכללים בכלל המכשפים שנאמר בהם
 104 'מכשפה לא תחיה', ולמה יצאו מן הכלל, וכתבה התורה בפסוק
 105 מיוחד שמיתתם בסקילה, שנאמר (ויקרא כב) 'איש או אשה פי ידיה
 106 בהם אוב או ידעני מות יומת, באבן ירגמו אתם דמיהם ב', אין זה
 107 אלא כדי להקיש [להשוות] להן את כל שאר המכשפים, ולומר להן,
 108 מה אוב וידעוני מיתתם בסקילה, כמפורש בפסוק, אף כל מכשפה
 109 מיתתה בסקילה. הרי שרבי יהודה אינו דורש סמוכים בכל התורה.
 110 עכשיו מביאה הגמרא היכן מצאנו שבמשנה תורה מודה רבי יהודה
 111 דורש סמוכים: ובמשנה תורה מנא לן דדריש - מנין לנו שרבי
 112 יהודה דורש סמוכים במשנה תורה, דתניא בברייתא, רבי אליעזר
 113 אומר, נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו, כלומר, אף שאסרה
 114 תורה לאדם לישא את אשת אביו וגם באופן שאינה אמו, מכל מקום
 115 מותר לאדם לישא אשה שנבעלה לאביו באונס או בפיתוי, וכן נושא
 116 אדם אנוסת בנו ומפותת בנו, כלומר, אף שאסרה תורה לאדם

1 או במי שהתפלל בצבור, והתחיל להתפלל פעם נוספת עם צבור
 2 אחר, ששכח שהתפלל כבר עם הראשונים, אבל אם בפעם הראשונה
 3 התפלל ביחידות, ובפעם השניה התחיל להתפלל בצבור, היינו
 4 סבורים שתפילת יחיד לגבי תפילת צבור כמאן דלא צילי דמי -
 5 נחשבת כאילו לא התפלל, ורשאי להתפלל עם הציבור אף שאינו
 6 מחדש דבר בתפילתו, קא משמע לן - משמענו שמואל שאין הדבר
 7 כן, אלא אף בצבור אינו רשאי לחזור ולהתפלל אם אינו מחדש דבר.
 8 ואי אשמעינן הכא - ואם היה שמואל משמענו רק את הדין שאם
 9 מצא ציבור מתפללים אחרי שכבר התפלל, אינו רשאי להתפלל
 10 עמהם אם אינו מחדש דבר, היינו סבורים לומר שהטעם הוא משום
 11 דלא אתחיל בה - שלא התחיל להתפלל, אבל התם - שם בדין
 12 הראשון שזכר שכבר התפלל רק לאחר דאתחיל בה - שהתחיל
 13 להתפלל שנית, אימא לא - שמה נאמר שאינו צריך להפסיק, ורשאי
 14 לגמור את תפילתו, צריכא - אכן הוצרך שמואל להשמיענו את שני
 15 הדינים.
 16 הגמרא מביאה מחלוקת בענין הנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור
 17 שמתפללין: אמר רב הונא, הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור
 18 שמתפללין שמונה עשרה, והוא עדיין לא התפלל, אם יבול להתחיל
 19 ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור בחזרת התפילה למודים, ותפלל
 20 עמהם, ואם לאו, אל תתפלל עמהם, אלא ימתין עד שיגיע שליח
 21 ציבור למודים, ויאמר מודים עם הציבור, ואחר כך יתפלל. רבי
 22 יהושע בן לוי אומר, אם יבול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח
 23 צבור לקדושה, ותפלל עמהם, ואם לאו, אל תתפלל עמהם, אלא
 24 ימתין עד שיגיע שליח ציבור לקדושה, ויאמר קדושה עם הציבור,
 25 ואחר כך יתפלל.
 26 הגמרא מבארת את טעם המחלוקת. מבררת הגמרא: במאי קא
 27 מפליגי - במה חלקו רב הונא ורבי יהושע בן לוי. משיבה הגמרא: מר
 28 - רב הונא קבר, יחיד המתפלל עם הציבור אומר קדושה בתפילת
 29 שמונה עשרה שלו, ולכן לא איכפת לנו אם לא יגמור שמונה עשרה
 30 קודם שיגיע שליח ציבור לקדושה, שהרי אף אם לא יגמור יכול לומר
 31 קדושה. ומר - רבי יהושע בן לוי קבר, אין יחיד המתפלל עם הציבור
 32 אומר קדושה בתפילת שמונה עשרה שלו, ולכן אם אינו יכול
 33 להתחיל ולגמור קודם שיגיע שליח ציבור לקדושה, יש לו להמתין
 34 עד שיגיע שליח ציבור לקדושה, ויאמר קדושה עם הציבור, ואחר כך
 35 יתפלל.
 36 הגמרא מביאה מקור לדעת רבי יהושע בן לוי שיחיד אינו אומר
 37 קדושה: וכן אמר רב אדא בר אבהו, מנין שאין יחיד אומר
 38 קדושה, שנאמר (ויקרא כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', ולמדו
 39 מפסוק זה שכל דבר שנקדושה לא יהא נאמר בפחות מעשרה.
 40 שואלת הגמרא: מאי משמע - כיצד לומדים זאת מפסוק זה. משיבה
 41 הגמרא: דתני רבנא אהוה [אחיו] דרבי חייא בר אבא בברייתא,
 42 איתי - יש ללמוד על בגייה שזה 'תוך' 'תוך', פתיב הכא - כתוב
 43 כאן בפסוק שהובא בעין 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', וכתוב התם
 44 - וכתוב שם בענין מחלוקת קורח ועדתו שאמר הקדוש ברוך הוא
 45 למשה (במדבר טו כא) 'הקדלו מתוך העדה הואת', מה להלן - כמו
 46 ששם היו עשרה, אף כאן לענין אמירת דבר שבקדושה צריך שיהיו
 47 עשרה.
 48 הגמרא דנה האם מותר להפסיק בשמונה עשרה לאמירת 'יהא שמייה
 49 רבא'. מדייקת הגמרא: ודבול עילמא מיהת מפסק לא פסיק - מזה
 50 שרב הונא אמר שלא יתחיל שמונה עשרה קודם שיגיע שליח ציבור
 51 למודים, ורבי יהושע בן לוי אמר, שלא יתחיל שמונה עשרה קודם
 52 שיגיע שליח ציבור לקדושה, יש ללמוד, שאין מפסיקים באמצע
 53 שמונה עשרה כדי לומר קדושה אחרי מודים, ולפי זה יש להסתפק
 54 כדלהלן, איבעיא להו - הסתפקו בני הישיבה, מהו - מה הדין לענין
 55 להפסיק באמצע תפילת שמונה עשרה ל'יהא שמו הגדול מבורך' -
 56 כדי לענות 'יהא שמייה רבא מברך'.
 57 משיבה הגמרא: בי אתא - כשבא רב דימי מארץ ישראל לבבל,
 58 אמר, רבי יהודה ורבי שמעון תלמידי דרבי יוחנן אמרי, לכל אין

1 יאמר נא שלום בשמי לרי יצחק שי עפשטיין ויקבעו
2 זמנים ללמוד יחדיו, ובד"כ ישתדל לקרב הלכות גם
3 מהפשוטי לחנכם ולהדריכם בשמירת שבת ומועד וירבה
4 להשתדל בזה, כי ישראל נמשלו לכוכבים מה הכוכב הזה אם
5 כי איננו אור מתפשט אבל מתנוצץ תמיד, וריבוי כוכבים
6 מאירים, ובכל אופן החשך הולך וכלה, כן עם הקדש בהקבצם
7 במקום אחד, ונמצאו שנים שלשה בני תורה, ושוקדים על

8 שאר אחיהם לקרבם בכל האפשרי לעוררם על חיבת התורה
9 ואהבת המצות, ותמיכת לומדים, וגם עניני צרכי העיר
10 בכשרות וביהדות, הנה גם שאינם יודעי ולומדי תורה,
11 בדרכם ילכו באהבה ובמישרים, ואור יהי במושבות ברו"ג,
12 וירבה טובם ואשרם בזמני ונצחי.

13 הדו"ש בן מו"ר.

יח אג"ק מוהרי"צ נדך יח

המשך ביאור למס' ברכות ליום רביעי עמ' ב

1 לישא את כלתו (אשת בנו), מכל מקום מותר לאדם לישא אשה
2 שנבעלה לבנו באונס או בפיתוי. רבי יהודה אוסר בַּאֲנוּסָת אֲבִיו
3 וּבְמִפּוֹתֵת אֲבִיו. וְאָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב, מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה
4 – מזה טעמו של רבי יהודה האוסר אנוסת ומפותרת אביו אף שאינן
5 בבבל 'אשת' אביו, משום דְּכִתִּיב (דברים כג א), לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ
6 אֲבִיו, וְלֹא יִגְלַח (את) בְּנָתוֹ אֲבִיו, והמשמעות של 'לא יגלה בנה
7 אביו' היא, כִּנְיָ שְׂרָאָה אֲבִיו לֹא יִגְלַח – לא יבוא אדם על אשה
8 שאביו בא עליה, גם אם בא עליה בלא קידושין.

9 שואלת הגמרא: וּמָמַאי דְּבַאֲנוּסָת אֲבִיו כְּתִיב – ומנין לרבי יהודה
10 שכוונת הפסוק להזהיר על אנוסת אביו, שמוא כוונת הפסוק להזהיר
11 באזהרה נוספת את הבא על שומרת יבם של אביו. משיבה הגמרא:
12 דְּקָמִיךָ לִיָּה – משום שבסמוך לפסוק זה כתוב (שם כב כט), וְנִתְּנָה הָאִישׁ
13 הַשֶּׁכֶב עִמָּהּ וְגו', שהוא סיוס פרשת אונס, ומסמיכות פרשת אונס
14 לפרשת גילוי כנף אביו למדנו, ש'כנף אביו' היינו אנוסת אביו.

15 הרי שאף שרבי יהודה אינו דורש סמוכים בכל התורה, ומטעם זה
16 מיאן בדרשת הסמוכים במכשפה, מכל מקום דורש הוא סמוכים
17 בפרשיות האמורות במשנה תורה. ואם כן קשה איך התייר רבי יהודה
18 לבעל קרי לעסוק בתורה, והרי רבי יהושע בן לוי דרש לאסור לבעל
19 קרי לעסוק בתורה מסמיכות מקראות האמורות במשנה תורה, ובהם
20 הלא מודה רבי יהודה שיש לדרוש סמוכים.

21 מתרצה הגמרא: אֲמָרִי – אמרו בני הישיבה, אִין – אכן בַּמְשֵׁנָה תוֹרָה
22 דְרִישׁ רַבִּי יְהוּדָה סְמוּכִים, וְהִנֵּי סְמוּכִין – אבל סמוכים אלו שאתה
23 רוצה לדרוש מהם שבעל קרי אסור בדברי תורה, מְקַעֵי לִיָּה לְאִיִּךְ
24 דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי – רבי יהודה צריך להם לדרשה אחרת שדרש
25 רבי יהושע בן לוי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, כָּל תְּלָמִיד לְבָנֵי
26 תוֹרָה, מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִלוֹ קִבְּלָה מִהַר הוֹרֵב, שְׁנַאֲמַר (שם ד
27 ט) וְהוֹדַעְתֶּם לְבָנָי וּלְבָנֵי בָנָי, וְכִתִּיב בְּתוֹרָה – ונאמר בפסוק
28 שאחריו (שם ט) וְאִם אִשְׁרָ עָמַדְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּהוֹרֵב, ומסמיכות
29 הפסוקים יש ללמוד שהמלמד את בנו תורה נחשב כאילו קיבלה מהר
30 סיני.

31 הגמרא דנה מה היא דעת רבי יהודה בענין לימוד תורה לבעל קרי;
32 תִּנְיָ בְּמוֹשְׁנָה (להלן כו), וְכֵן הֵטְמָא טוּמְאָת שְׂרָאָה קְרִי בְּתוֹךְ יָמֵי
33 טוּמְאָתוֹ, וְיֵשׁ עָלָיו טוּמְאָת זָב וטוּמְאָת קְרִי, וְכֵן נִגְדָה הֵטְמָא שְׁבַעַת
34 יָמִים שְׁפִלְטָה שְׁכֵבֶת וְרַע מְבִיאָה שְׁקֵדְמָה לְנִדְתָּהּ, וְיֵשׁ עָלֶיהָ טוּמְאָת
35 נִדָּה וטוּמְאָת קְרִי, וְכֵן הַמְשַׁמֶּשֶׁת מִטְּתָה וְרִאֲתָה דָם אַחַר שְׁשִׁימְשָׁה,
36 שְׁכִינָן שְׁשִׁימְשָׁה דִינָה כְּבַעַל קְרִי, וְיֵשׁ עָלֶיהָ טוּמְאָת נִדָּה וטוּמְאָת קְרִי,
37 אִם בָּא הוּב לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה או שְׁבָאָה הָאִשָּׁה הַתְּפִלָּל שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה,
38 צְרִיכִין מְבִילָהּ, וּמוֹעִילָה טְבִילָתָם לְטַהֵרָם מִטְּמֵאָת קְרִי אִף שֶׁלֹּא
39 תוֹעִיל טְבִילָתָם לְטַהֵרָם מִכָּל טוּמְאָתָם (טוּמְאָת זִיבָה או נִדָּה). וְרַבִּי
40 יְהוּדָה פּוֹמְרָ אֹתָם מִטְּבִילָה לְדַבְרֵי תוֹרָה, שְׂרַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר, שְׁכַל

41 שאין הטבילה מטהרת אותם מכל טומאתם, אינה מטהרת כלל,
42 ומכיון שאין להם תקנת טבילה, הרי הם מותרים בדברי תורה.

43 מדייקת הגמרא: עַד כָּאֵן לֹא פְּטַר רַבִּי יְהוּדָה מִלְּטְבוֹל לְדַבְרֵי תוֹרָה,
44 אֲלָא בְּזָב שְׂרָאָה קְרִי, דְּמַעֲיָקְרָא – שמתחילה בשעה שראה קרי לֹא
45 בַּר מְבִילָה הוּא – לא היה ראוי לטבול ולהטהר, שהרי הוא טמא
46 בטומאת זב, ולכך לא תיקנו חכמים שיהיה צריך לטבול לדברי תורה,
47 אֲבָל כְּעַל קְרִי גְרִידָא – (בלבד) שאינו זב, מְחַיִּיב רַבִּי יְהוּדָה בְּטְבִילָה
48 לְדַבְרֵי תוֹרָה, הרי שאף לרבי יהודה תיקנו שבעל קרי אסור בדברי
49 תורה. וזה סותר לדברי רבי יהודה במשנתנו שהתיר לבעל קרי לומר
50 ברכות קריאת שמע וברכת המזון, ואינו חושש לתקנה זו.

51 הגמרא מנסה לתרץ: וְכִי תִיָּמָא – ואם תרצה לומר שהוּא הָרִין
52 דְּאִפִּילוּ כְּעַל קְרִי גְרִידָא שאינו זב נְמִי – (גם) פְּטַר רַבִּי יְהוּדָה מִן
53 הַטְּבִילָה, לפי שהוא סובר שמותר לבעל קרי לעסוק בתורה, וְהָאִי
54 דְקָא מְפִלְגֵי – והטעם שנקטה המשנה את מחלוקתם בְּזָב שְׂרָאָה קְרִי
55 (אף שבאמת נחלקו גם בבעל קרי שאינו זב), הוא כדי לְהוֹדִיעַךְ בְּחֵן
56 דְרַבְּנָן שִׁמְחִימִים וּמְחַיִּיבִים בְּטְבִילָה גַם בְּעַל קְרִי שְׁטָמָא טוּמְאָת זָב,
57 שאף על פי שאינו יכול להיטהר מטומאת זב בטבילה זו, מכל מקום
58 צריך לטבול לקריו כדי שיוכל לעסוק בתורה.

59 דוחה הגמרא: אִי אִפְשָׁר לומר כן, שאם נאמר שנחלקו גם בבעל קרי
60 שאינו זב, אִימָא סִיפָא – אמרו ובאר את הסיפא של המשנה, ששינוי
61 בה, אִשָּׁה הַמְשַׁמֶּשֶׁת מִטְּתָה וְרִאֲתָה דָם אַחַר שְׁשִׁימְשָׁה, שיש עליה
62 טומאת קרי וטומאת נדה, צְרִיכָה מְבִילָה כְּדִי שְׁתוּחָה מוֹתֵרֵת
63 להתפלל. ויש לברר, לְמָאן קָתְנִי לָהּ – לצורך מי נשנה דין זה,
64 אִילִימָא – אם נאמר שנשנה לְרַבְּנָן, כלומר שהמשנה באה להשמיענו
65 חידוש בדעת רבנן שמחייבים אותה לטבול, פְּשִׁימָא – הלא פשוט
66 הוא דין זה לפי דעתם, הַשְׁתָּא – ומעתה יש לתמוה, וְמָה אִם זָב
67 שְׂרָאָה קְרִי, דְּמַעֲיָקְרָא לֹא בַּר מְבִילָה הוּא – שכבר בשעה שראה
68 קרי לא היה ראוי לטבול ולהטהר גם מטומאת זב, מְחַיִּיבֵי רַבְּנָן –

69 חייבוהו רבנן לטבול ולהטהר מטומאת קרי כדי לעסוק בתורה,
70 הַמְשַׁמֶּשֶׁת וְרִאֲתָה דָם אַחַר שְׁשִׁימְשָׁה, דְּמַעֲיָקְרָא בַּת מְבִילָה הִיא –
71 שבשעה ששימשה ונטמאה בטומאה נוספת (טומאת נדה), לֹא כָּל שְׁכָן שֶׁלֹּא
72 שעדיין לא נטמאה בטומאה נוספת (טומאת נדה), לֹא כָּל שְׁכָן שֶׁלֹּא
73 תבא טומאת הנדה ותפקיע ממנה את חיוב הטבילה על טומאת הקרי,
74 שכבר נתחייבה בה, ולמה הוצרכה המשנה להשמיענו. אֲלָא לֹא –

75 אלא ודאי דין זה של המשמשת וראתה דם רַבִּי יְהוּדָה הִיא – לרבי
76 יהודה נשנה דין זה, ובאה המשנה להשמיענו שלפי דעתו אפילו אם
77 חלה טומאת קרי קודם שחלה עליה טומאת נדה, וכבר נתחייבה
78 לטבול משום טומאת קרי, מכל מקום טומאת נדה מפקיעה ממנה את
79 החיוב לטבול, כיון שאין טבילה אלא המטהרת. וְדוֹקָא קָתְנִי לָהּ –
80 ונדקדק מדברי המשנה, שבדווקא נשנית באופן זה,